

Razprava analizira podobo slovenskega ljubiteljskega gledališča v zadnjih dveh desetletjih. Ugotavlja, da se z osamosvojitvijo in spremembo družbenega sistema ohranja način državne podpore in podpore lokalnih skupnosti, ki se je vzpostavil med letoma 1945 in 1991. Poleg tega se v novih okoliščinah ohranja tudi sistemska podpora razvoju ljubiteljske kulture, za katero skrbi Javni sklad RS za kulturne dejavnosti. S pomočjo empirične analize področja, ki jo je izvedla Zveza kulturnih društev leta 2019, pokaže, da so se največje spremembe zgodile v naravi delovanja ljubiteljskega gledališča. Če je v prejšnjem obdobju lahko služilo tudi kot okolje za razvoj alternativnih praks profesionalnih umetnikov, so se po letu 1991 slednji večinoma preselili na močno sceno nevladnih organizacij, ki jo financira država.

Ključne besede: ljubiteljsko gledališče, ljubiteljska kultura, kulturna politika, alternativno gledališče, financiranje kulture

Gašper Troha je doktoriral na Oddelku za primerjalno književnost in literarno teorijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Ukvarja se s sociologijo literature, še posebej z vprašanji sodobne svetovne in slovenske dramatike in gledališča. Predava na Filozofski fakulteti in deluje kot raziskovalec na AGRFT Univerze v Ljubljani. Objavljal je v številnih domačih in tujih znanstvenih revijah. Med drugim je soavtor knjig *Zgodovina in njeni literarni žanri* (Cambridge Scholars Publishing, 2008), *Literarni modernizem v »svinčenih« letih* (Študentska založba, 2008) in *Lajze Kovačič: življenje in delo* (Študentska založba, 2009). Leta 2015 je izdal monografijo *Ujetniki svobode* o razvoju slovenske dramatike in gledališča pod socializmom.

Položaj in podoba sodobnega ljubiteljskega gledališča na Slovenskem¹

Gašper Troha

AGRFT, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

Uvod

Raziskava, na kateri temelji ta razprava, se vključuje v primerjalni raziskovalni projekt skupine STEP (*Project on European Theatre Systems* oz. Projekt za raziskovanje evropskih gledaliških sistemov), ki je leta 2018 začela izvajati empirični pregled evropskega ljubiteljskega gledališča. Na Slovenskem je ljubiteljsko gledališče slabo raziskano, zato smo se odločili, da najprej mapiramo področje s pomočjo ankete, ki smo jo prek Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti (JSKD) poslali vsem gledališkim skupinam, ki so leta 2019 sodelovale na katerem od gledaliških festivalov, ki jih organizira JSKD. Anketa je bila usklajena z drugimi člani skupine STEP, da bi omogočila primerjavo ljubiteljskih gledališč v različnih evropskih državah.

Žal odziva na našo anketo praktično ni bilo, tako da se je zdelo, da raziskave sploh ne bo mogoče izvesti. Kasneje se je izkazalo, da razlog tiči v dejstvu, da je bila le nekaj mesecev pred tem izvedena anketa Zveze kulturnih društev Slovenije. V svojem vprašalniku so postavljali skorajda identična vprašanja. Čeprav so želeli »na osnovi analize stanja – finančne, kadrovske in prostorske kapacitete v kulturnih društvih; področje umetniškega mentorstva; zagovorništvo; svetovanje in informiranje; mreženje in sodelovanje s sorodnimi organizacijami – ugotoviti potrebe in oblikovati prioritete na področju mreženja in zagovorništva na področju ljubiteljske kulturne dejavnosti« (4), smo lahko rezultate uporabili za našo raziskavo oz. mapiranje področja na Slovenskem. Na vprašalnik, ki je bil naslovljen na vsa društva, ki delujejo na področju ljubiteljske kulture, so dobili 517 popolnih odgovorov, kar pomeni, da je odgovorilo 16 % vseh društev. Od teh jih 24,8 % deluje na področju gledališča in lutk in 3,1 % na področju sodobnega plesa. Med respondenti je bilo torej večje število društev, ki se ukvarjajo z uprizoritvenimi umetnostmi, saj naj bi po podatkih Ministrstva za kulturo RS na tem področju leta 2012 delovalo 13 % društev. Rezultati so torej v veliki meri reprezentativni za trenutno stanje v ljubiteljski kulturi in posebej v ljubiteljskem gledališču.

¹ Članek je nastal v okviru raziskovalnega programa Gledališke in medumetniške raziskave (P6–0376), ki ga sofinancira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije iz državnega proračuna.

Ljubiteljsko gledališče ima na Slovenskem sicer že dolgo tradicijo. Segi v 18. st. in krog Žige Zoisa, pomembno pa je tudi kot temelj profesionalizacije slovenskega gledališča. Slednja se je namreč začela leta 1867 z ustanovitvijo Dramatičnega društva, ki je bilo pravzaprav ljubiteljsko gledališče. Kasneje je v okviru različnih društev delovala gledališka alternativa (npr. Oder 57, EG Glej, Pekarna), ki je iskala nove gledališke izraze ter bila ključna pri spodbujanju domače dramske pisave. Z osamosvojitvijo leta 1991 je prišlo do korenitih družbenih sprememb, ki so prinesle nekatere spremembe tudi na področje ljubiteljske kulturne dejavnosti in, ožje, ljubiteljskega gledališča.

Kakšna je torej podoba ljubiteljskega gledališča danes? Kako se financira? Kako se dojemajo njegovi ustvarjalci? Kaj so njihove glavne motivacije, njihovi največji izzivi?

Odgovore na ta vprašanja bomo iskali preko kratke predstavitve ljubiteljske kulture pri nas in s pomočjo aktualne empirične analize ljubiteljske kulture (Zveza kulturnih društev 2019). Še preden pa se lahko lotimo pregleda aktualnega stanja, si moramo na kratko ogledati zgodovino ljubiteljskega gledališča po drugi svetovni vojni, saj se je takrat vzpostavil kulturni sistem, ki mu lahko z nekaterimi spremembami sledimo do danes.

Ljubiteljsko gledališče in ljubiteljska kultura po letu 1945

Takoj po drugi svetovni vojni je bila kultura eno od pglavitnih propagandnih orodij nove ideologije. Glavni kulturno-politični cilji v prvem sedemletnem obdobju, ko so se še močno zgledovali po Sovjetski zvezi, so bili: 1. dvig splošne kulturne in s tem civilizacijske ravni prebivalstva, 2. dostopnost kulture čim širšemu krogu ljudi in 3. krepitev družbenopolitične zavesti oziroma indoktrinacija množic z novim družbenim redom. Zanimiv je predvsem drugi cilj, ki je predvideval čim večjo množičnost kulturne produkcije in potrošnje. Pospeseno so torej gradili kulturno infrastrukturo – npr. kulturne domove, gledališke dvorane, knjižnice ... ter ustanavljali različna kulturna društva (prim. Čopič)

Do leta 1947 je za ljubiteljsko kulturo skrbel oddelek na Ministrstvu za prosveto, leta 1947 pa so ustanovili posebno organizacijo, Ljudsko prosveto, ki naj bi to področje razvijala. Slednja je pospešeno ustanavljala sindikalna kulturna društva (SKUD), mladinska (MKUD) in izobraževalna (IKUD) kulturna društva (Gabrič 565–567). Ta organizacija se je v nadaljnjih letih večkrat preimenovala in leta 1977 postala Zveza kulturnih organizacij Slovenije. Imela je široko razvejano mrežo lokalnih izpostav, s čimer je skrbela za kulturno dogajanje po vsej državi. Organizirala je številna izobraževanja za člane društev, poleg tega pa tudi srečanja na različnih ravneh, s čimer je skrbela za kakovost in razcvet ljubiteljske kulture.

Po osamosvojitvi Slovenije, leta 1996, je država ustanovila Javni sklad Republike

Slovenije za kulturne dejavnosti in nanj prenesla izvajanje nacionalnega kulturnega programa na področju ljubiteljske kulturne dejavnosti. Zveza kulturnih organizacij Slovenije se je preimenovala v Zvezo kulturnih društev Slovenije in postala organizacija civilne družbe, ki zastopa interese svojih članov.

Javni sklad RS za kulturne dejavnosti je dobro razvita organizacija, ki ima danes 59 območnih izpostav in pokriva celotno Slovenijo, zamejstvo, povezuje pa se tudi z mednarodnim prostorom. Kot svoje delovanje opisujejo sami, sklad »organizira kulturne prireditve ter izobraževalne oblike, izdaja revije in druge publikacije, strokovno in organizacijsko pomaga kulturnim društvom in njihovim zvezam v Sloveniji in zamejstvu« (*Javni sklad*). Podobno kot prej Zveza kulturnih organizacij s svojim delovanjem skrbi za kulturno dogajanje po vsej državi ter nudi profesionalno in izobraževalno podporo ljubiteljski kulturi.

Ni čudnega torej, da ima Slovenija dobro razvito ljubiteljsko kulturo in znotraj nje tudi ljubiteljsko gledališče. Leta 2011 ga je na kratko predstavil tedanji direktor JSKD Igor Teršar ob izidu monografije o Linhartovem srečanju, najpomembnejšem in največjem srečanju ljubiteljskih gledaliških skupin pri nas.

Ljubiteljsko gledališče je danes pomemben del gledališke ustvarjalnosti v slovenskem kulturnem prostoru. Kot celostna umetnost [...] povezuje več kot 450 odraslih gledaliških skupin, ki letno ustvarijo okrog 150 gledaliških predstav. [...] Če k temu prištejemo še več kot 600 otroških in 100 mladinskih gledaliških skupin, [...] vidimo, kako pomemben vpliv ima gledališče na našo družbo pri kulturni vzgoji in formiranju mladega človeka, druženju in spletnju socialnih vezi, pa tudi pri ohranjanju kulturne dediščine na eni in sledenju sodobnim gledališčem na drugi strani. (Šmalc 3)

Situacija je tudi dandanes podobna. Tako je bilo leta 2019 na različne festivale v organizaciji JSKD prijavljenih 524 skupin² (na Srečanje otroških gledaliških skupin Slovenije 267; Festival Vizije – festival mladinskih skupin Slovenije 58; Linhartovo srečanje – festival odraslih gledaliških skupin Slovenije 122; in na Srečanje lutkovnih skupin Slovenije 77). Samo v prijavljenih predstavah je nastopalo 6634 igralcev in igralk ter lutkarjev, k temu pa je treba prišteti še ostale člane ustvarjalne ekipe in seveda tudi tiste, ki sicer delujejo v vseh teh gledališčih, pa niso bili zasedeni v predstavi na festivalu. Gre torej za veliko število ljudi, ki se ukvarjajo z gledališčem.

Država ljubiteljsko kulturo večinoma financira prek JSKD, za katerega je iz državnega proračuna leta 2018 namenila dobre 3,5 milijona EUR, kar predstavlja dobra dva odstotka celotnega proračuna Ministrstva za kulturo. Kot bomo videli v nadaljevanju, večji del sredstev za produkcijo društev prispevajo lokalne skupnosti, vendar natančnih podatkov ni bilo mogoče zbrati. Višino sredstev lahko ocenimo na podlagi

² Podatke je pridobil avtor v pogovoru z Matjažem Šmalcem, samostojnim strokovnim sodelavcem za gledališko dejavnost na JSKD.

raziskave Zveze kulturnih društev Slovenije iz leta 2019. V njej so namreč med drugim spraševali odgovorne za družbene dejavnosti v slovenskih občinah, koliko sredstev namenjajo ljubiteljski kulturi. Raziskava je pokazala, da občine namenjajo v povprečju 4,54 evra na prebivalca na leto (prim. Breznik idr. 16). Če to pomnožimo s trenutnim številom prebivalcev v Republiki Sloveniji (2.089.310, vir Statistični urad Republike Slovenije), dobimo 9.485.467,40 evra. V celoti je torej ljubiteljska kultura podprta s strani države in lokalnih skupnosti v višini 13 milijonov evrov.

Ljubiteljska kultura ima na Slovenskem torej že od nekdaj pomembno mesto. Po letu 1945 je postala podpora države tudi načrtna. Zanja je skrbela ločena organizacija, ki je vzpostavila razvejano mrežo in tako zagotovila kakovosten razvoj po vsej državi. Z načrtnim izobraževanjem in organizacijo srečanj je skrbela za razvoj ljubiteljske kulturne dejavnosti. Ker je šlo za društva, je v nekaterih obdobjih omogočala tudi razvoj novih uprizoritvenih pristopov ali celo umetniških področij (npr. sodobnega plesa), vseskozi pa spodbuja ustvarjalni stik mladih z umetnostjo. Tako so bili bržkone vsi profesionalni umetniki nekoč aktivni ustvarjalci na področju ljubiteljske kulture.

Danes je položaj podoben tistemu, ki ga poznamo pred letom 1991. Za ljubiteljsko kulturo skrbi Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, ki ga je ustanovila in ga pretežno financira država. Znotraj celotnega polja zavzema gledališče pomembno mesto, čeprav ni najbolj množično. Po podatkih Ministrstva za kulturo iz leta 2014 se z gledališko dejavnostjo ukvarja 13 % kulturnih društev (prim. *Eden* 20). Še bolj kot infrastruktura in kulturni sistem pa nas zanima, kakšno je vsebinsko delovanje teh društev. Aktualni uvid nudi raziskava Zveze kulturnih društev Slovenije iz leta 2019.

Samopodoba ljubiteljskega gledališča

Leta 2019 je Zveza kulturnih društev Slovenije, ki je po letu 1996 predstavnik civilne družbe na področju ljubiteljske kulture, izvedla obsežno raziskavo o stanju v ljubiteljski kulturi, katere rezultati so bili objavljeni pod naslovom *Analiza stanja, ugotavljanje potreb in oblikovanje prioritet v okviru mreženja, zagovorništva in razvoja področja ljubiteljske kulturne dejavnosti za dvig kvalitete in kulture bivanja v Sloveniji*. Raziskava temelji na obsežni anketi, ki je bila izvedena med ljubiteljskimi kulturnimi društvi po vsej Sloveniji. Vprašalnik je raziskoval različne vidike delovanja društev – finančne, kadrovske in prostorske kapacitete v kulturnih društvih; področje umetniškega mentorstva; zagovorništvo; svetovanje in informiranje; mreženje in sodelovanje s sorodnimi organizacijami. Dobljene rezultate je raziskava kasneje interpretirala skozi vprašanje vloge Zveze kulturnih društev oz. v iskanju današnjih potreb in izzivov kulturnih društev, ki bi jih lahko pomagala uresničevati Zveza kulturnih društev Slovenije. Za nas so zanimivejši sami podatki, ki jih bomo interpretirali s stališča naših raziskovalnih vprašanj.

Skušali bomo torej opisati, kakšno je stanje slovenskega ljubiteljskega gledališča, in določiti njegove poglavitne izzive. Pri tem si bomo pomagali tudi z nekaterimi drugimi statističnimi pregledi kulturnega polja, ki jih je objavilo Ministrstvo za kulturo.

Osnovna podoba društev

Večina društev, kar 62,8 %, »ima število članov od 3 do 50. Med njimi kar 20,9 % od 11 do 20 članov. Dobra desetina društev ima 100 in več članov, v dveh primerih imata društvi tudi več kot tisoč članov« (Breznik idr. 5). Najštevilčnejša skupina so člani od 46 do 60 let, najmanj članov je v skupini do 15 let, sledi pa ji starostna skupina od 15 do 29 let, kar kaže na manjše zanimanje za ljubiteljsko delovanje v kulturi med šolanjem in takoj po njem, ko si ljudje večinoma ustvarjajo družine in eksistenco.

	Število	Odstotek
Mlajša od 15 let	145	28,3
Od 15 do 29 let	297	57,9
Od 30 do 45 let	348	67,8
Od 46 do 60 let	370	72,1
Nad 61 let	304	59,3

Tabela 1: Starostna struktura članov (Deutsch 9, tabela 7).

Društva sestavljajo večinoma mešane skupine, v katerih so ženske in moški enakomerno zastopani oz. so ženske le »nekoliko bolj zastopane« (Breznik idr. 6).

Društva organizirajo eno do tri lastne premierne produkcije na leto. To število prevladuje pri vseh društvih, je pa pri manjših, sem bržkone spadajo tudi društva s področja uprizoritvenih umetnosti, še izrazitejše.

	Do 34 članov		35 in več članov		Skupaj	
	Število	Odstotek	Število	Odstotek	Število	Odstotek
Od 1 do 3	166	66,1	146	55,7	312	60,8
Od 4 do 6	41	16,3	58	22,1	99	19,3
Od 7 do 10	11	4,4	22	8,4	33	6,4
Nad 10	10	4,0	19	7,3	29	5,7
Nimamo lastne produkcije	23	9,2	17	6,5	40	7,8
Skupaj	251	100,0	262	100,0	513	100,0

χ^2 -test: χ^2 (sig.) = 11,330 (0,023)

Tabela 2: Lastna letna premierna produkcija, glede na velikost društva (Deutsch 17, tabela 20).

Kot kažeta zgornja tabela in spremljajoči graf, imajo večja društva več premier kot manjša. Obenem je med manjšimi društvi tudi več takšnih, ki sploh nimajo nobene premiere na letni ravni. Gledališke skupine, ki spadajo med manjša društva, imajo torej praviloma eno do tri premiere na leto. Če jih primerjamo z institucionalnimi gledališči, npr. SNG Drama Ljubljana in MGL, ki imata po 13 premier na leto, je to kar visoka številka.

Finančna in organizacijska podoba

»Za večino ljubiteljskih kulturnih društev (61,7 %) predstavlja glavni vir financiranja občina, za 11 % finančna sredstva iz pridobitne dejavnosti na trgu, za 8,7 % pa sredstva JSKD« (Breznik idr. 6). Preostali prihodki so še članarine, sponzorstva in donatorstva ter sredstva Ministrstva za kulturo RS. Za društva je torej glavni financer lokalna skupnost, saj združujejo lokalno prebivalstvo in so praviloma močno vpeta v lokalno kulturno dogajanje. Pogosto je ljubiteljska kultura tudi večina kulturne ponudbe v manjših krajih. Nič čudnega torej, da se več kot 90 % društev prijavlja na razpise lokalnih skupnosti. Ta vir financiranja je stabilen, čeprav nekateri opozarjajo, da se sredstva ne višajo skupaj z inflacijo. Če ob tem upoštevamo, da je v zadnjem desetletju prišlo do finančne krize, je pravzaprav presenetljivo, da se sredstva niso drastično zmanjšala, kar se je zgodilo na nacionalni ravni pri financiranju javnih zavodov in nevladnih organizacij (NVO).

	Število	Odstotek
Občina	319	61,7
Javni sklad RS za kulturne dejavnosti	45	8,7
Ministrstvo za kulturo	1	0,2
Lastna sredstva (vstopnine, ipd.)	57	11,0
Sponzorska sredstva	34	6,6
Članarina	29	5,6
Drugo	32	6,2
Skupaj	517	100,0

Tabela 3: Glavni viri financiranja društev (Deutsch 19, tabela 27).

Po izsledkih raziskave občine »namenjajo delovanju ljubiteljske kulture med 0,80 € na prebivalca in 11,7 € na prebivalca, v povprečju 4,54 € na prebivalca na letni ravni. V deležih proračuna to predstavlja med 0,14 in 1 % proračuna posamezne občine. Povprečna vrednost proračuna za ljubiteljsko kulturo je 0,42 % proračuna« (Breznik idr. 15).

Lokalna skupnost 51,5 % društev zagotavlja tudi brezplačen najem prostorov za vaje in nastope, pri čemer društva ne plačujejo obratovalnih stroškov.

	Število	Odstotek
Da	292	56,7
Da, vendar samo za vaje	56	10,9
Da, vendar samo za prireditve	50	9,7
Ne	117	22,7
Skupaj	515	100,0

Tabela 4: Razpolaganje s primernimi prostori za vaje in prireditve (Deutsch 40, tabela 48).

Kot kažeta zgornja tabela in graf, so društva večinoma zadovoljna s svojimi prostori za vaje in za nastope. Le dobrih 20 % anketirancev je menilo, da v njihovi občini ni primernih prostorov za vaje in nastope. Več kot polovica društev ima lastne prostore za vaje in nastope, nekateri le za vaje. Lokalne skupnosti torej večinoma poskrbijo za osnovne pogoje delovanja ljubiteljskih društev, prostore za vaje in produkcije ter večino finančnih sredstev za delovanje, kar je razvidno iz spodnje tabele.

	Število	Odstotek
Društvo je lastnik prostorov.	15	3,8
Društvo je upravljavec prostorov.	14	3,5
Društvo ima prostore v brezplačnem najemu in ne plačuje obratovalnih stroškov.	205	51,5
Društvo ima prostore v brezplačnem najemu in plačuje obratovalne stroške.	60	15,1
Društvo plačuje najemnino in obratovalne stroške	60	15,1
Drugo	44	11,1
Skupaj	398	100,0

Tabela 5: Način uporabe razpoložljivih prostorov v občini (Deutsch 45, tabela 51).

Mentorstvo

Ljubiteljska društva vodijo mentorji. Ti so lahko člani društev in tudi sami ljubitelji, kar pomeni, da običajno nimajo formalne izobrazbe na umetniškem področju, na katerem delujejo. Nekatera društva vodijo tudi formalno izobraženi umetniki. Kot kaže spodnja tabela, mentorji večinoma niso formalno izobraženi na svojem umetniškem področju.

Na področju gledališča in lutk je takih 72,7 %.

	Da		Ne		Drugo*		Skupaj	
	Število	Odstotek	Število	Odstotek	Število	Odstotek	Število	Odstotek
Zborovska glasba	39	33,9	49	42,6	27	23,5	115**	100,0
Instrumentalna glasba	70	60,9	38	33,0	7	6,1	115	100,0
Folklor	13	12,7	76	74,5	13	12,7	102	100,0
Sodobni ples	9	45,0	8	40,0	3	15,0	20	100,0
Literatura	32	39,5	41	50,6	8	9,9	81	100,0
Gledališče in lutke	26	20,3	93	72,7	9	7,0	128	100,0
Likovna dejavnost	34	45,3	37	49,3	4	5,3	75	100,0
Film in video	4	19,0	15	71,4	2	9,5	21	100,0
Intermedijska dejavnost	4	33,3	6	50,0	2	16,7	12	100,0
Druga področja	10	19,2	35	67,3	7	13,5	52	100,0

* Mednarodni certifikati, izobraževanja zunaj vzgojno-izobraževalnih institucij ipd.

Tabela 6: Akademsko izobrazba umetniških vodij (Deutsch 46, tabela 54).

Zanimivo je, da mentorji v društvih pogosto delujejo prostovoljno – na področju gledališča in lutk je takih kar 64,1 % – kar je bržkone posledica tega, da večina nima formalne izobrazbe in ne deluje profesionalno na umetniškem področju. Na področju gledališča in lutk je odstotek mentorjev brez formalne izobrazbe med najvišjimi, odstotek honoriranih pa med najnižjimi.

	Da – stalni mesečni honorar		Da – občasno izplačan honorar		Da – povrnitev potnih stroškov	
	Število	Odstotek	Število	Odstotek	Število	Odstotek
Zborovska glasba	62	23,5	49	18,6	75	28,4
Instrumentalna glasba	40	34,8	13	11,3	18	15,7
Folklor	16	15,7	12	11,8	26	25,5
Sodobni ples	5	25,0	2	10,0	6	30,0
Literatura	2	2,5	7	8,6	7	8,6
Gledališče in lutke	5	3,9	20	15,6	18	14,1
Likovna dejavnost	1	1,3	18	24,0	9	12,0
Film in video	0	0,0	3	14,3	1	4,8
Intermedijska dejavnost	2	16,7	2	16,7	1	8,3
Druga področja	4	7,0	8	14,0	8	14,0

Tabela 7: Honorarji za umetniške vodje (1. del tabele) (Deutsch 47, tabela 56).

	Ne – dela prostovoljno		Drugo		Skupaj	
	Število	Odstotek	Število	Odstotek	Število	Odstotek
Zborovska glasba	72	27,3	6	2,3	264	100,0
Instrumentalna glasba	42	36,5	2	1,7	115	100,0
Folklora	46	45,1	2	2,0	102	100,0
Sodobni ples	3	15,0	4	20,0	20	100,0
Literatura	61	75,3	4	4,9	81	100,0
Gledališče in lutke	82	64,1	3	2,3	128	100,0
Likovna dejavnost	44	58,7	3	4,0	75	100,0
Film in video	15	71,4	2	9,5	21	100,0
Intermedijska dejavnost	6	50,0	1	8,3	12	100,0
Druga področja	33	57,9	4	7,0	57	100,0

Tabela 8: Honorarji za umetniške vodje (2. del tabele) (Deutsch 48, tabela 57).

Zgornji tabeli kažeta, da ljubiteljsko gledališče ni postalo priložnost kariernega uresničevanja za umetnike, čeprav njihovo profesionalno pot vedno bolj zaznamuje prekarnost in pomanjkanje sredstev. V Sloveniji se je namreč že v šestdesetih letih razvila močna nevladna scena, ki po letu 1991 prav tako deluje v obliki društev in zasebnih zavodov oz. nevladnih organizacij, a združuje profesionalne umetnike, ki so večinoma tudi formalno izobraženi. Očitno je ločnica med obema področjema še vedno močna in sloni tudi na prepričanju, da je ljubiteljska kultura povezana z manjšo umetniško ambicijo.

Drugače je na področju sodobnega plesa, ki morda kaže možnosti prihodnjega razvoja na celotnem področju ljubiteljskega gledališča. S tega področja namreč prihaja največji delež mentorjev, ki v društvih ne delajo prostovoljno. »Eden od razlogov je morda, da je to področje močno povezano s prekarnimi oblikami delovnih razmerij, zato je oblika preživetja mentorjev vezana tudi na honoriranje v društvih ljubiteljske narave. Temu v prid govori tudi najvišji odstotek mentorjev s statusom samozaposlenega v kulturi, ki prihajajo s področja sodobnega plesa« (Breznik idr. 8).

	Da, zaposlen in dela v svoji stroki		Da, samozaposlen v kulturi		Ne		Drugo		Skupaj	
	Število	Odstotek	Število	Odstotek	Število	Odstotek	Število	Odstotek	Število	Odstotek
Zborovska glasba	98	37,3	22	8,4	124	47,1	19	7,2	263	100,0
Instrumentalna glasba	53	46,1	6	5,2	45	39,1	11	9,6	115	100,0
Folklor	5	5,0	1	1,0	91	90,1	4	4,0	101	100,0
Sodobni ples	1	5,0	6	30,0	8	40,0	5	25,0	20	100,0
Literatura	17	21,0	6	7,4	54	66,7	4	4,9	81	100,0
Gledališče in lutke	18	14,1	14	10,9	88	68,8	8	6,3	128	100,0
Likovna dejavnost	17	22,7	12	16,0	38	50,7	8	10,7	75	100,0
Film in video	5	23,8	1	4,8	14	66,7	1	4,8	21	100,0
Intermedijska dejavnost	3	25,0	1	8,3	7	58,3	1	8,3	12	100,0
Druga področja	7	12,7	5	9,1	42	76,4	1	1,8	55	100,0

Tabela 9: Profesionalno delovanje umetniških vodij na področju kulture in umetnosti (Deutsch 53, tabela 67).

Področje sodobnega plesa torej morda nakazuje možnost nadaljnega razvoja, kjer bi ljubiteljsko gledališče postalo okolje, ki bi omogočalo karierni razvoj profesionalnim ustvarjalcem, kar bi pomenilo tudi nadaljnji kvalitativni napredek področja. Presenetljiv je rezultat na področju gledališča in lutk, saj poznamo nekatere profesionalne režiserje in igralce (npr. Gojmir Lešnjak - Gojc, Jaša Jamnik), ki pogosto režirajo v ljubiteljskih gledališčih, a ne delujejo kot njihovi mentorji, po katerih je spraševala anketa.

Mreženje

JSKD očitno dobro opravlja tudi svojo vlogo razvoja ljubiteljske kulture. V ta namen pripravlja srečanja skupin na lokalni, regionalni in nacionalni ter mednarodni ravni. S tem omogoča primerjavo produkcij in razvoj kakovosti. 95,5 % društev se tako povezuje z društvi na lokalni, regijski ali nacionalni ravni, slaba polovica (49,1 %) pa tudi na mednarodni ravni. Večinoma se ta sodelovanja zgodijo enkrat letno, sicer pa so bili odgovori tudi dvakrat ali trikrat letno.

Slaba polovica (49,3 %) društev se udeležuje tekmovanj v tujini. Tu prevladujejo sosednje države (Italija, Avstrija, Hrvaška), ta društva pa praviloma sodelujejo s tujimi društvi tudi pri svojih produkcijah.

Opazno je tudi medsektorsko povezovanje, kar pomeni, da društva večinoma sodelujejo z drugimi organizacijami v lokalnem okolju – npr. s turističnimi društvi, šolami in vrtci.

Ti podatki ponovno kažejo, da so ljubiteljska društva pomemben dejavnik življenja v lokalnih skupnostih. Povezovanje z drugimi sektorji pomeni, da kultura tu išče mogoča presečišča s sorodnimi področji (predvsem z vzgojo in izobraževanjem ter prek predstavljanja lokalne tradicije tudi s turizmom). Poleg tega so takšna društva lahko tudi sredstvo povezovanja lokalne skupnosti s tujino, kar dokazuje pogosta udeležba na tekmovanjih in sodelovanje s tujimi društvi. Tako se krepi tudi mreženje in kakovost društvenega delovanja.

Zaključek

Zdaj lahko poskušamo odgovoriti na izhodiščna vprašanja. Položaj ljubiteljske kulture se je po letu 1991 spremenil. Država je ustanovila JSKD in mu podelila večino nalog, ki jih je prej opravljala Zveza kulturnih organizacij Slovenije. S tem je ohranila razvejano podporno infrastrukturo z 59 izpostavami sklada, ki omogoča primerjavo produkcije, skrbi za strokovni razvoj članov skupin in pomaga organizirati kulturno produkcijo. Po številu društev, članov in produkcij je torej slovenska ljubiteljska kultura v zelo dobri kondiciji.

Večje spremembe so se zgodile na ravni vsebine. Če je pred letom 1991 ljubiteljska kultura pomenila tudi prostor, kjer so lahko profesionalni umetniki iskali alternativne umetniške prakse, se je tem po letu 1991 odprlo polje t. i. nevladnih organizacij. Slednje so organizirane kot društva ali zasebni zavodi, a kandidirajo za sredstva na razpisih Ministrstva za kulturo RS in ne čutijo potrebe po povezovanju z JSKD.

Pogost način delovanja profesionalcev znotraj ljubiteljske kulture je mentorstvo, torej umetniško vodenje, režija ipd., pri čemer so profesionalci včasih plačani za svoje delo, pogosto pa delujejo tudi prostovoljno ali le za povračilo potnih stroškov. Večji del profesionalcev je bil opažen med mentorji skupin na področju sodobnega plesa, ki so večinoma tudi plačani. Ljubiteljska kultura se v tem pogledu torej kaže kot dodatna priložnost za delovanje in zaslužek.

Vsebinsko se zdi, da je večina ljubiteljske kulture usmerjena v ohranjanje tradicije, od koder bržkone izvira tudi dejstvo, da v društvih prevladujejo starejši člani (od 46 do 60 let), pri razlogih za slabše pridobivanje podmladka pa so anketiranci navajali celo naslednje vzroke: »nezanimanje za dejavnost, manjša konkurenčnost napram ostalim prostočasnim dejavnostim, spremenjen način življenja mladih, želja po drugačnem repertoarju delovanja društva« (Breznik idr. 8).

To seveda ne pomeni, da v ljubiteljskem gledališču ne najdemo predstav, ki so raziskovalne in temeljijo na inovaciji. Posamezni primeri po informacijah JSKD dokazujejo prav nasprotno (npr. KUD Franc Kotar iz Trzina) z uprizoritvijo *Blaznost*

igre po besedilu Nebojše Pop-Tasića), a je to večinoma posledica personalnih naključij. Torej ustvarjalne ekipe, ki želi iti dlje in ustvarjati sodoben teater. Dolgoročno je takšen angažma seveda težko ohranjati, kar se je praviloma dogajalo vsem alternativnim gledališčem (npr. začetni generaciji EG Glej z Dušanom Jovanovićem in Zvonetom Šedlbauerjem, Pekarni).

Ljubiteljska društva so večinoma zadovoljna s svojim položajem. Imajo stabilno financiranje, čeprav bi si za produkcije želela več denarja. Imajo osnovno infrastrukturo, prostore za vaje in predstave, kar jim večinoma zagotavlja lokalna skupnost. Dobro so vpeta v dogajanje na lokalni, regionalni in nacionalni ravni, slaba polovica pa deluje tudi na mednarodni ravni. Ljubiteljsko gledališče je torej pomembna umetniška platforma, ki pa za zdaj v Sloveniji združuje predvsem amaterske ustvarjalce. Kljub problemu prekariata, ki je pri nas posebej pereč med mladimi, se ljubiteljsko gledališče še ni uveljavilo kot prostor njihovega delovanja, na način, da bi razvijali svoje umetniške potenciale ob zaposlitvi na nekem drugem področju. Pogostejše je iskanje dodatnega zaslužka oz. priložnosti za delo v mentoriranju ljubiteljskih gledaliških ali plesnih skupin.

- Breznik, Inge, idr. *Analiza stanja, ugotavljanje potreb in oblikovanje prioritet v okviru mreženja, zagovorništva in razvoja področja ljubiteljske kulturne dejavnosti za dvig kvalitete in kulture bivanja v Sloveniji*. Zveza kulturnih društev Slovenije, 2019, zkds.eu. Dostop 5. 12. 2019.
- Čopič, Vesna in Gregor Tomc. *Kulturna politika v Sloveniji*. Fakulteta za družbene vede, 1997.
- Deutsch, Tomi. *Analiza podatkov. »Analiza stanja ljubiteljske kulturne dejavnosti v Sloveniji«*. Zveza kulturnih društev Slovenije, 2019, zkds.eu. Dostop 5. 12. 2019.
- Eden drug'mu ogenj dajmo. *Kultura v številkah 2010–2012*. Ministrstvo za kulturo RS, 2014.
- Gabrič, Aleš. »Slovenska agitpropovska kulturna politika 1945–1952.« *Borec*, let. 43, št. 7, 8, 9, 1991, str. 469–655.
- Javni sklad RS za kulturne dejavnosti. jskd.si. Dostop 21. 10. 2019.
- Šmalc, Matjaž, in Aleksandra Krofl, ur. *50+ Linhartovih srečanj*. Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, 2011.

The article explores amateur theatre in Slovenia and developments in this field after 1991. Although significant social and political changes took place in 1991, the analysis shows that the system of state financing and local community support for amateur theatre remains virtually the same as established in the period between 1945 and 1991. The same goes for educational and professional support of amateur theatre and amateur culture as a whole. The recent empirical analysis of amateur culture carried out by the Union of Cultural Societies of Slovenia (2019) shows that the most significant shift can be detected in the nature of the functioning of amateur theatre. While amateur culture used to allow professional artists the opportunity to try out and develop alternative theatre practices as well as to express dissident ideas, this is no longer the case. After 1991, such practices mostly moved over to the strong NGO sector, which is funded directly by the state and offers a space in which alternative theatre can develop.

Keywords: amateur theatre, amateur culture, cultural policy, alternative theatre, financing of culture

Gašper Troha graduated from the Department of Comparative Literature and Literary Theory of the Faculty of Arts and the Academy of Music, both of the University of Ljubljana. In 2007, he received his PhD for the dissertation "Artikulacija odnosa do oblasti v slovenski drami 1943–1990" (The Articulation of the Relationship to Authority in Slovenian Drama 1943–1990). His research focuses on the sociology of literature, especially concerning questions of the contemporary world and Slovenian drama and theatre. He works part-time at the Faculty of Arts and the Academy of Theatre, Radio, Film and Television of the University of Ljubljana. He has contributed to numerous national and foreign scientific journals and edited several scientific monographs, among them, *History and its Literary Genres*, *Literarni modernizem v »svinčenih« letih* (Literary Modernism in the Years of Lead) and *Lojze Kovačič: življenje in delo* (Lojze Kovačič: Life and Work). His recent publications include a book on cultural opposition and Slovenian dramatic literature entitled *Ujetniki svobode* (Prisoners of Freedom).

gasper.troha@guest.arnes.si

The Situation and Image of Contemporary Amateur Theatre in Slovenia¹

Gašper Troha

Faculty of Arts, AGRFT, University of Ljubljana

Introduction

The article is based on research which is part of the comparative research project of STEP (Project on European Theatre Systems) that embarked on an empirical review of European amateur theatre in 2018. In Slovenia, the amateur theatre has been relatively under-researched. Thus, with the aid of the Republic of Slovenia Public Fund for Cultural Activities (JSKD), we decided to map out the field with a survey addressed to every theatre group that participated at any of the theatre festivals organised by JSKD in 2019. The survey was coordinated with other STEP members to allow for the comparison of amateur theatres in different European states.

Unfortunately, our survey received hardly any responses. For a while, it appeared as though we would not be able to conduct the research at all. Later, it turned out that this was because the Union of Cultural Societies of Slovenia conducted an almost identical poll in 2019. In their questionnaire, they posed virtually the same questions. While their aim was to “find out the needs and determine priorities in the areas of networking and advocacy for the area of amateur culture based on an analysis of the state of finances, human resources and venue capacities of cultural societies; the area of artistic mentorship; advocacy; counselling and informing; networking and collaboration with associate organisations” (4), we were able to use their results for our research, that is, for mapping the field of amateur culture in Slovenia. They received 517 completed questionnaires, which represents 16% of all associations active in the field of amateur culture. Of those 517, 24.8% are active in theatre and puppetry, while 3.1% are active in contemporary dance. Thus, a relatively higher percentage of associations dealing with performative arts responded to the survey, as, according to the Ministry of Culture data for 2012, only 13% of all associations are active in this field. Thus, it is safe to assume the results to be representative of the current state-of-affairs in amateur culture and especially amateur theatre.

¹ The article was written within the research programme Theatre and Interart Studies P6-0376, which is financially supported by the Slovenian Research Agency.

There is a long tradition of amateur theatre in Slovenia, reaching back to the 18th century and the circle of Žiga Zois. An important stepping stone in the professionalisation of Slovenian theatre also began in 1867 with the founding of the Dramatic Society (Dramatično društvo), which was, in fact, an amateur theatre. Much later, various societies hosted alternative theatre (e.g., the Oder 57 (Stage 57) group, Glej Experimental Theatre, the Pekarna (Bakery) Theatre) looking for new ways of expression and playing a key role in stimulating Slovenian playwrights. In 1991, Slovenia gained independence, bringing about radical social change which also included changes in the area of amateur culture and, more specifically, amateur theatre.

So what is the landscape of amateur theatre like today? How is it financed? How are its creators perceived? What is their motivation? What are the biggest challenges they face?

We will look for answers to these questions through a short introduction of amateur culture in Slovenia based on the recent empirical analysis of amateur culture (Union of Cultural Societies, 2019). But first let us give a brief review of amateur theatre following World War II since that period saw the establishment of the cultural system which, with certain modifications, endures to these days.

Amateur theatre and amateur culture after 1945

Immediately following World War II, culture became one of the primary instruments of propaganda of the new ideology. The principle cultural-political goals during the first seven-year period, which was still strongly modelled upon the example of the Soviet Union, were as follows: 1) to raise the overall level of culture of the population; 2) to facilitate the accessibility of culture to a wide range of people; 3) to enhance socio-political consciousness, that is, the indoctrination of masses into the new social order. Goal number 2 appears the most interesting, as it stipulated mass cultural production and consumption. The state undertook widespread infrastructural projects, building local cultural centres, theatre venues, libraries, etc., and establishing cultural societies (Cf. Čopič).

Until 1947, amateur culture was under the auspices of the Ministry of Education. In 1947, a special organisation, the Ljudska prosveta (People's Education and Cultural Society), was founded to further develop this area. The latter continued establishing union cultural societies, youth cultural societies and cultural-educational societies (Gabrič 565–567). The name of the organisation changed several times until in 1977 it became the Zveza kulturnih organizacij Slovenije (Association of Cultural Organizations of Slovenia). It had a widespread network of local branches and oversaw all cultural activities throughout the state. It organised numerous workshops

and trainings for members as well as meetings on different levels, thus overseeing the quality and proliferation of amateur culture.

After Slovenia gained independence, the state founded the Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti – JSKD (Republic of Slovenia Public Fund for Cultural Activities) in 1996 and delegated to it the execution of the national cultural programme in the field of amateur cultural activity. The Association of Cultural Organizations was renamed to the Zveza kulturnih društev Slovenije – ZKDS (Union of Cultural Societies of Slovenia) representing the interests of its members.

The Republic of Slovenia Public Fund for Cultural Activities is a well-established organisation with 59 local branches covering all of Slovenia as well as Slovenians abroad, while also establishing international connections. As they describe their own functioning, the JSKD “organises cultural and educational activities, publishes magazines and other publications, assists cultural societies and their associates in Slovenia and abroad with expert and organisational support” (*Javni sklad*). It oversees cultural activities across the state and offers professional and educational support to amateur culture, just like the Union of Cultural Organizations did earlier.

Thus, it is no wonder that Slovenian amateur culture is well developed, including amateur theatre. In 2011, the then-director of the JSKD Igor Teršar briefly presented amateur theatre in his introduction to the book on the Linhart Meeting (Linhartovo srečanje), the biggest and most important festival of amateur theatre groups in Slovenia.

Amateur theatre today makes up for an important part of theatre production in Slovenian culture. As a total art form [...] it connects over 450 theatre groups of adults who each year create approx. 150 theatre pieces. [...] If we add to that more than 600 children’s and 100 youth theatre groups [...] we can grasp the impact of theatre on our society in the cultural education and formation of our youth, in socialisation and establishing social bonds, as well as in preserving the cultural heritage on the one hand and following contemporary theatre on the other one (Šmalc 3).

The situation remains similar to this day. Thus, in 2019, 524 groups² applied to different festivals organised by the JSKD (267 applied to the Meeting of Children’s theatre groups of Slovenia; 58 to Festival Vizije – the festival of youth groups of Slovenia; 122 to the Linhart Meeting – the festival of theatre groups for adults; 77 to the meeting of puppet theatre groups of Slovenia). The applied performances alone featured 6634 actors, actresses and puppeteers, to which we must also add all other members of production teams, as well as everyone else who otherwise participates in these groups but was not involved with the performances which applied for the festivals. This means we are dealing with a large number of persons participating in theatre.

² This data was gained from an interview with Matjaž Šmalc, the expert co-worker for theatre at the JSKD.

Amateur culture is mostly financed by the state through the JSKD, which in 2018 received 3.5 million EUR from the state budget. This amount makes up over 2% of the entire budget of the Ministry of Culture. As we will see later, the production costs of these groups are largely covered by local communities, but we were unable to get exact information about the amount. We can, however, estimate this amount on the basis of the analysis conducted by the Union of Cultural Societies of Slovenia in 2019, which also inquired about the amount of financing contributed to amateur culture by the staff responsible for social activities in Slovenian municipalities. The research shows that, on average, municipalities give 4.54€ per resident per year (Cf. Breznik et al. 16). Multiplied by the current population of Slovenia (2,089,310, Republic of Slovenia Statistical Office), this amounts to 9,485,467.40€. Thus, the total sum of support the state and municipalities give to amateur culture amounts to 13 million EUR.

This indicates that amateur culture has always held an important position in Slovenia. After 1945 it began receiving systematic state subsidies. It was attended by a separate organisation which established a widespread network, thus enabling progress across the country. Planned education and the organisation of meetings allowed for the further development of amateur cultural activities. And as it was organised in societies, these allowed for the development of new performative approaches and even artistic fields (e.g., contemporary dance) in given as well as throughout its existence facilitating youth to come into contact with culture. It is no exaggeration to say that virtually all professional artists today were first active in the area of amateur art.

Today the situation is quite similar to that before 1991. The JSKD, established and financed mainly by the government, oversees amateur culture. Inside this field, theatre holds a prominent position despite not being its largest part. According to the Ministry of Culture, in 2014, 13% of the cultural societies and associations pursued theatre (Cf. Eden 20). For us, the content of their project is more interesting than the infrastructure and system of functioning of their organisations. Here, too, the 2019 survey by the Union of Cultural Societies of Slovenia allows for up-to-date insight.

The self-image of amateur theatre

In 2019, the Union of Cultural Societies of Slovenia, which after 1996 became the representative of civil society in the area of amateur culture, conducted an extensive survey about the situation of amateur culture. Its results were published under the title *Analiza stanja, ugotavljanje potreb in oblikovanje prioritet v okviru mreženja, zagovorništva in razvoja področja ljubiteljske kulturne dejavnosti za dvig kvalitete in kulture bivanja v Sloveniji* (Breznik et al.). The research was based on an extensive survey conducted among amateur cultural societies across Slovenia.

The questionnaire explored various aspects of the functioning of these societies: finances, human resources, venue capacities; the area of artistic mentorship; advocacy; counselling and information; networking and collaboration with associated organisations. The results were later interpreted through the perspective of the role of the Association of Cultural Societies or rather how the association could support these societies with the needs and challenges they are facing today. For our purposes, the raw data is more interesting and can be interpreted from the perspective of our own research questions. Let us thus attempt to describe the state of Slovenian amateur theatre and determine the main challenges it is facing. To this end, we will also rely on some other statistical reviews of the field published by the Ministry of Culture.

The basic make-up of cultural societies

The majority of cultural societies, 62.8%, “have a membership of 3 to 50. Among these, 20.9% have 11 to 20 members. Just over 10% have 100 or more members, and there are two instances of societies with over 1000 members” (Breznik et al. 5). The most represented age group among society members is aged 46–60 years, the least represented is aged 0–15, followed by the 15–29 age group. These numbers indicate that there is generally less interest for amateur culture during the period of schooling and immediately following it when people tend to be building their family life and career.

	No.	Per cent
Under 15	145	28.3
15–29	297	57.9
30–45	348	67.8
46–60	370	72.1
Over 61	304	59.3

Table 1: Membership age structure (Deutsch 9, Table 7).

The membership primarily consists of mixed-gender groups in which men and women are equally represented, or rather, women tend to be “slightly overrepresented” (Breznik et al. 6).

Cultural societies most often produce 1–3 première productions per year. This overall average is even more characteristic of smaller societies which presumably include the ones from the field of performative arts.

	3 – 34 members		35 and more members		Total	
	No.	Per cent	No.	Per cent	No.	Per cent
1–3	166	66.1	146	55.7	312	60.8
4–6	41	16.3	58	22.1	99	19.3
7–10	11	4.4	22	8.4	33	6.4
More than 10	10	4.0	19	7.3	29	5.7
We do not have our own productions	23	9.2	17	6.5	40	7.8
Sum total	251	100.0	262	100.0	513	100.0

X^2 -test: X^2 (sig.) = 11.330 (0.023)

Table 2: Première productions, according to the size of society (Deutsch 17, Table 20).

Financial and organisational make-up

“For the majority of amateur cultural societies (61.7%) their municipality is the main source of financing, for 11% it is gainful activity on the market, while 8.7% say it is the Public Fund” (Breznik et al. 6). Other sources of financing include membership fees, sponsorships, donations and subsidies from the Ministry of Culture. Thus, the local community appears to be the principal source of financing for these societies, which, as a rule, are strongly involved with the local cultural activities. In smaller places, amateur culture often represents the majority of culture on offer. No wonder over 90% of societies apply to local community tenders. They represent a fixed source of income, despite some warnings that the funds are not inflation-adjusted. If we take into account the financial crisis endured during the recent decade, it is surprising not to see a sharp decline in subsidies, unlike the case of funding public institutions and non-government organisations at the national level.

	No.	Per cent
Municipality	319	61.7
Public Fund for Cultural Activities	45	8.7
Ministry of Culture	1	0.2
Own funds (entrance fees, etc.)	57	11.0
Sponsorships	34	6.6
Membership fees	29	5.6
Other	32	6.2
Total	517	100.0

Table 3: Main sources of financing for societies (Deutsch 19, Table 27).

The results indicate that municipalities “contribute to amateur culture from 0.80€ to 11.70€ per resident, averaging at 4.54€ per resident per year. In budget percentage, this represents between 0.14 to 1% of the respective municipality budget. The average percentage of funds intended for amateur culture is 0.42% of the budget” (Breznik et al. 15).

To 51.5% of societies, the local community also provides space for rehearsals and performances, free of charge, mostly covering the operating costs.

	No.	Per cent
Yes	292	56.7
Yes, rehearsals only	56	10.9
Yes, events only	50	9.7
No	117	22.7
Total	515	100.0

Table 4: Access to appropriate space for rehearsals and events (Deutsch 40, Table 48).

As shown in the above table societies are mostly satisfied with the spaces for rehearsals and performances at their disposal. Only 20% of respondents felt that there are no appropriate spaces for rehearsals and performances at their disposal in their municipality. More than half of societies have their own space for rehearsals and performances, while some only have space for rehearsals. Thus, we can see that local communities mostly take care of the basic conditions for the functioning of amateur societies, offering them space for rehearsals and productions and financing the majority of their activities, as demonstrated in the table below.

	No.	Per cent
The society owns the space	15	3.8
The society manages the space	14	3.5
The society rents the space free of charge, at no operating costs	205	51.5
The society rents the space free of charge but pays for operating costs	60	15.1
The society pays rent and operating costs	60	15.1
Other	44	11.1
Total	398	100.0

Table 5: Type of available space in municipalities (Deutsch 45, Table 51).

Mentorship

Amateur societies are led by mentors. They can be members of the society and amateurs themselves, meaning that they usually have no formal education in the artistic area in which they are active. But some of the societies are led by formally educated artists. As seen from the table below, most mentors do not have a formal education in their artistic field. In the field of theatre and puppet theatre, this is true for 72.7% of the mentors.

	Yes		No		Other*		Total	
	No.	Per cent	No.	Per cent	No.	Per cent	No.	Per cent
Choir music	39	33.9	49	42.6	27	23.5	115**	100.0
Instrumental music	70	60.9	38	33.0	7	6.1	115	100.0
Folklore	13	12.7	76	74.5	13	12.7	102	100.0
Contemporary dance	9	45.0	8	40.0	3	15.0	20	100.0
Literature	32	39.5	41	50.6	8	9.9	81	100.0
Theatre and puppets	26	20.3	93	72.7	9	7.0	128	100.0
Visual arts	34	45.3	37	49.3	4	5.3	75	100.0
Film and video	4	19.0	15	71.4	2	9.5	21	100.0
Intermedia	4	33.3	6	50.0	2	16.7	12	100.0
Other fields	10	19.2	35	67.3	7	13.5	52	100.0

* International certificates, informal education outside formal educational institutions, etc.

Table 6: Formal education of artistic directors (Deutsch 46, Table 54).

Interestingly, mentors often work in societies on voluntary bases – in the field of theatre and puppetry, this goes for 64.1% of the mentors – which is probably due to a lack of formal education and professional engagement in respective artistic areas. In the field of theatre and puppetry, the percentage of mentors without a formal education is among the highest, while the percentage of paid mentors is among the lowest.

	Yes – fixed monthly fee		Yes – occasional fee		Yes – travel cost reimbursement	
	No.	Per cent	No.	Per cent	No.	Per cent
Choir music	62	23.5	49	18.6	75	28.4
Instrumental music	40	34.8	13	11.3	18	15.7
Folklore	16	15.7	12	11.8	26	25.5
Contemporary dance	5	25.0	2	10.0	6	30.0
Literature	2	2.5	7	8.6	7	8.6
Theatre and puppets	5	3.9	20	15.6	18	14.1
Visual arts	1	1.3	18	24.0	9	12.0
Film and video	0	0.0	3	14.3	1	4.8
Intermedia	2	16.7	2	16.7	1	8.3
Other fields	4	7.0	8	14.0	8	14.0

Table 7: Fees for artistic directors (part 1) (Deutsch 47, Table 56).

	No – voluntary		Other		Total	
	No.	Per cent	No.	Per cent	No.	Per cent
Choir music	72	27.3	6	2.3	264	100.0
Instrumental music	42	36.5	2	1.7	115	100.0
Folklore	46	45.1	2	2.0	102	100.0
Contemporary dance	3	15.0	4	20.0	20	100.0
Literature	61	75.3	4	4.9	81	100.0
Theatre and puppets	82	64.1	3	2.3	128	100.0
Visual arts	44	58.7	3	4.0	75	100.0
Film and video	15	71.4	2	9.5	21	100.0
Intermedia	6	50.0	1	8.3	12	100.0
Other fields	33	57.9	4	7.0	57	100.0

Table 8: Fees for artistic directors (part 2) (Deutsch 48, Table 57).

The above tables indicate that amateur theatre does not offer career opportunities to artists, although their professional careers are ever-more subject to precarisation and scarcity. This is probably due to a strong independent scene which evolved in Slovenia as early as in the 1960s. After 1991, it continued to function in the form of societies and private institutions, or rather non-government organisations (NGOs). This segment engages professional artists, mostly with formal education. The distinction between both areas appears to be strong and based on the notion of amateur culture which associates it with lesser artistic ambition.

The exception here is the field of contemporary dance which may be showing the potential for future developments in the entire field of amateur theatre. This is the field

with the highest percentage of non-voluntary mentors. “One of the reasons for this might be that this field is strongly associated with precarious forms of employment, and thus mentors depend on fees from amateur societies to make ends meet. This is corroborated by the highest percentage of mentors with the status of self-employed in culture coming from the field of contemporary dance” (Breznik et al. 8).

	Yes, employed, working in their profession		Yes, self- employed in culture		No		Other		Total	
	No.	Per cent	No.	Per cent	No.	Per cent	No.	Per cent	No.	Per cent
Choir music	98	37.3	22	8.4	124	47.1	19	7.2	263	100.0
Instrumental music	53	46.1	6	5.2	45	39.1	11	9.6	115	100.0
Folklore	5	5.0	1	1.0	91	90.1	4	4.0	101	100.0
Contemporary dance	1	5.0	6	30.0	8	40.0	5	25.0	20	100.0
Literature	17	21.0	6	7.4	54	66.7	4	4.9	81	100.0
Theatre and puppets	18	14.1	14	10.9	88	68.8	8	6.3	128	100.0
Visual arts	17	22.7	12	16.0	38	50.7	8	10.7	75	100.0
Film and video	5	23.8	1	4.8	14	66.7	1	4.8	21	100.0
Intermedia	3	25.0	1	8.3	7	58.3	1	8.3	12	100.0
Other areas	7	12.7	5	9.1	42	76.4	1	1.8	55	100.0

Table 9: Professional employment of artistic directors in the area of culture and art (Deutsch 53, Table 67).

Thus the field of contemporary dance might suggest potential future development, in which amateur theatre might offer career opportunities to professional creators, thus also enhancing the quality of the field. The surprising element here is the field of theatre and puppets, as we know of some professional directors and actors (e.g., Gojmir Lešnjak Gojc, Jaša Jamnik) who often direct in amateur theatres. However, it is true that the poll asked about the mentors/leaders of the groups who are usually their members and are not professional artists.

Networking

The JSKD appears to play a vital role in the development of amateur culture as well. To this effect, it organises meetings of groups at the local, regional, national and international levels. This allows for comparison of productions and progress in quality. 95.5% of the societies thus connect to other societies at the local, regional or national levels, while 49.1% do so at the international level as well. Most of these collaborations take place once per year, while some responses indicated twice or three times per year.

Almost half of the societies (49.3%) attend competitions abroad, mostly in neighbouring countries (Italy, Austria, Croatia). As a rule, these societies also collaborate with foreign organisations in their productions.

Also worth noting is inter-sectoral networking. Societies mostly collaborate with other organisations in their local surroundings – e.g., tourist societies, schools and kindergartens.

The data once again confirms that amateur societies represent an important factor in the life of local communities. Collaboration with other sectors indicates that culture is looking for points of intersection with other related fields (principally education and tourism through the presentation of local traditions). Besides, such societies can serve as a means for connecting local communities internationally, demonstrated by frequent participation in competitions and collaborations with organisations from abroad, thus strengthening their networking and quality work.

Conclusion

Now we can attempt to give some answers to our starting questions. The situation of amateur culture changed after 1991. The state established the Republic of Slovenia Public Fund for Cultural Activities (JSKD) and delegated to it most of the tasks formerly handled by the Association of Cultural Organizations of Slovenia, thus preserving the widespread support infrastructure with 59 branches of the JSKD. This structure allows it to compare productions, oversee the development of members' skills and help organise cultural productions. Concerning the number of societies, members and productions, Slovenian amateur culture appears to be in very good shape.

A bigger shift happened at the content level. Prior to 1991, amateur culture was also a space for professional artists to look for alternative artistic practices. After 1991, however, this function was relegated to the field of the so-called non-government organisations (NGOs). While these entities are also organised as societies or private institutes, they apply for funding at the Ministry of Culture and mostly do not collaborate with the JSKD.

A common approach to involving professionals into amateur culture is the system of mentorship, that is, artistic direction, stage directing, etc. Sometimes these professionals also receive payment for their work, but often they work voluntarily or only get reimbursed for their travel costs. A larger share of professionals can be noted among the mentors of groups in the field of contemporary dance, who, as a rule, also receive payment. In this perspective, amateur culture provides an opportunity for additional work and income.

Contentwise, it appears that the majority of amateur culture is oriented towards maintaining traditions, which is probably correlated to the fact that memberships predominantly include older people (46–60 years). Reasons for the lack of younger members listed by the respondents include: “lack of interest for such activities, competition with other leisure time activities, the different lifestyle of youth, desire for a different repertoire and functioning of societies” (Breznik et al. 8).

This is not to say that it is impossible to find experimental performances based on innovation in amateur theatre. According to JSKD information, there are individual cases proving the opposite (e.g., KUD Franc Kotar from Trzin with its performance *Blaznost igre* (The Madness of Play) written by Nebojša Pop Tasić), this is predominantly the result of personal coincidence, that is, a creative team with the ambition to delve deeper and produce contemporary theatre. It is, of course, hard to maintain such engagement in the long run, which was also characteristic of alternative theatres (e.g., the first generation of Glej Experimental Theatre with Dušan Jovanović and Zvone Šedelbauer; the Pekarna Theatre).

To a large extent, amateur societies are satisfied with their situation. They have fixed sources of financing, even though most would like more money for productions. They have the basic infrastructure, space for rehearsals and performances, mostly provided by the local community. They are well integrated into local, regional and national activities; almost half of them are also active internationally. Thus, amateur theatre is an important artistic platform which at least for the time being involves mostly amateur creators. Despite the problem of precarisation especially affecting young people, the amateur theatre has so far failed to assert itself as a space for developing their artistic potential while working in some other field. A more common practice is to look for additional income or work opportunities by mentoring amateur theatre or dance groups.

Breznik, Inge, et. al. *Analiza stanja, ugotavljanje potreb in oblikovanje prioritet v okviru mreženja, zagovorništva in razvoja področja ljubiteljske kulturne dejavnosti za dvig kvalitete in kulture bivanja v Sloveniji* [Analysis of the state, establishing the needs and shaping of priorities in the framework of networking, advocacy and development of the field of amateur culture to enhance the quality and cultural life in Slovenia]. Zveza kulturnih društev Slovenije, 2019, zkds.eu. Accessed on 5 December 2019.

Čopič, Vesna and Gregor Tomc. *Cultural Policy in Slovenia*. Council of Europe, 1998.

Deutsch, Tomi. *Analiza podatkov. "Analiza stanja ljubiteljske kulturne dejavnosti v Sloveniji"*. Zveza kulturnih društev Slovenije, 2019, zkds.eu. Accessed on 5 December 2019.

Eden drug'mu ogenj dajmo. Kultura v številkah 2010–2012. Ministrstvo za kulturo RS, 2014.

Gabrič, Aleš. "Slovenska agitpropovska kulturna politika 1945–1952." *Borec*, vol. 43, no. 7, 8, 9, 1991, pp. 469–655.

Javni sklad RS za kulturne dejavnosti. jskd.si. Accessed on 21 October 2019.

Šmalc, Matjaž, and Aleksandra Krofl, eds. *50+ Linhartovih srečanj*. Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, 2011.

Translated by Jaka Andrej Vojevec